

Стрільців Олександр Михайлович, завідувач наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ

Інститут викривача (особа, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції) було запроваджено у вітчизняне законодавство після прийняття у жовтні 2014 року Закону України «Про запобігання корупції», і відповідно до частини першої статті 53 - це особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою.

Державному захисту викривачів присвячений цілий VIII розділ Закону України «Про запобігання корупції», який, на жаль, передбачає заходи, що знайшли своє відображення лише в одній статті 53, частина 2 якої декларує, що особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, перебувають під захистом держави. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну осіб, які надають допомогу в запобіганні і

протидії корупції, або їх близьких осіб, у зв'язку із здійсненим повідомленням про порушення вимог цього Закону, правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». Разом з тим існує достатня кількість вад положень вказаного законодавства, зокрема:

- у статті 2 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» викривач не числиться серед переліку осіб, які мають право на забезпечення безпеки, що у свою чергу може призвести до окремих непорозумінь під час запровадження тих чи інших заходів захисту щодо нього;

- виходячи з назви Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» та, наприклад, частини 2 статті 20 вказаного Закону, де зазначається, що приводом для вжиття заходів забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства (підкреслено мною - С.О.М.) захистом забезпечуються лише ті особи, які є учасниками кримінального судочинства. Разом з тим, в окремих випадках викривач надає допомогу у протидії корупційним діям, якими можуть бути адміністративними правопорушеннями, і, відповідно, підстав для вжиття заходів забезпечення безпеки щодо таких осіб - відсутні.

У частині 3 статті 53 Закону України «Про запобігання корупції» зазначається, що «Особа або член її сім'ї не може бути звільнена чи примушена до звільнення, притягнута до дисциплінарної відповідальності чи піддана з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) або загрози таких заходів впливу у зв'язку з повідомленням нею про порушення вимог цього Закону іншою особою. Інформація про викривача може бути розголошена лише за його згодою, крім випадків, встановлених законом.». Поряд з цим на даний час відсутня відповідальність (адміністративна та кримінальна) за застосування заходів тиску і впливу до викривача або членів його сім'ї, а також щодо розголошення даних щодо такої особи. Саме тому пропонується внести зміни у Кодекс України про адміністративні правопорушення щодо запровадження відповідальності за звільнення, примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, атестації, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати, а також розголошення службовою особою даних щодо викривача. А якщо вказані вище діяння мали тяжкі або особливо тяжкі наслідки - запровадити кримінальну відповідальність.